

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІНЕТУ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ

Павло ЛАТКОВСЬКИЙ, ORCID 0000-0002-2406-766X¹

¹Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна

Автор-кореспондент: Павло Латковський, електронна пошта: pavellatkovsky@gmail.com

Анотація. У роботі піддано аналізу правове регулювання функціонування Електронного кабінету платника податків в контексті цифровізації податкової системи України. Такий аналіз проведено шляхом розгляду: (1) норм податкового законодавства, якими врегульовано функціонування такої інформаційно-комунікаційної системи; (2) визначення недоліків правового регулювання досліджуваного електронного сервісу.

Піддано аналізу функціонування Електронного кабінету (ЕК) як інформаційно-комунікаційної системи, що відіграє ключову роль у цифровізації податкової системи України. Підкреслено значення ЕК для виконання податкових обов'язків платниками податків, забезпечення їх прав і комунікації з Державною податковою службою в режимі реального часу. Констатовано, що незважаючи на широкі функціональні можливості ЕК, його використання залишається недостатнім, що пояснюється низкою причин, серед яких недовіра до електронної комунікації, низька цифрова грамотність населення та наявність недоліків у роботі сервісу.

Результати дослідження засвідчують, що ЕК, регламентований ст. 42-1 ПК України та відповідними нормативно-правовими актами, є комплексною системою, яка функціонує за принципами прозорості, автоматизації, інтеграції та повноти функціоналу та ін. Зазначено, що ПК України передбачає три способи комунікації платників податків із контролюючими органами: поштовий, особистий та електронний. Однак відсутність чітких положень щодо обов'язковості відображення податкових документів в ЕК створює нормативну невизначеність. Підкреслено необхідність окремого дослідження сучасних законодавчих ініціатив щодо функціонування ЕК.

Зроблено наголос на аналізі технічних аспектів роботи ЕК, включаючи питання технічного обслуговування, реагування на помилки в роботі сервісу та взаємодії з користувачами. Зазначено, що розвиток цифрової грамотності платників податків та гармонізація правового регулювання ЕК є ключовими напрямками вдосконалення сервісу.

Ключові слова: електронний кабінет, інформаційно-комунікаційні системи, листування, податкова система, платник податків, податкове адміністрування, контролюючі органи, цифровізація.

Внесок автора

Автор підготував статтю самостійно. Автором було самостійно підбрано літературу, проведено її аналіз та сформульовані висновки.

Заява про розкриття інформації

Автор не має жодних конкуруючих фінансових, професійних чи особистих інтересів щодо інших осіб.

ВСТУП

Електронний кабінет є одним із електронних сервісів, що призначений для належного виконання платниками податкових обов'язків та реалізації їх прав і законних інтересів. Указаний електронний сервіс – це персоніфікована, безпечна та захищена сукупність інформаційно-ко-

мунікаційних систем (цифрова технологія), за допомогою якої платникам податків, їх контрагентам та посадовим особам Державної податкової служби України забезпечено віддалений спосіб комунікації в режимі реального часу.

Розглядувана цифрова технологія з огляду на свої функціональні можливості є значним надбанням цифровізації національної податкової системи. Однак навіть станом на кінець 2024 року платники податків не використовують повною мірою його сервісів. Причин цьому може бути багато, серед кола яких потрібно виокремити недовіру певних категорій платників податків до електронної комунікації, низьку цифрову освіту населення, наявність численних недоліків у роботі цього сервісу, а також неоднозначність змісту норм Податкового кодексу України (далі – ПК України), якими врегульовано його функціонування.

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА

Дослідження такого електронного сервісу та інформаційно-комунікаційної системи (сукупності таких систем) як Електронний кабінет здійснювалося неодноразово, крізь різні призми стосовно останнього. Зокрема, Електронний кабінет (далі – ЕК) вивчають в контексті цифровізації оподаткування як один із її елементів, як засіб електронної звітності, як засіб електронного адміністрування податків, як елемент модернізації (трансформації) національної податкової системи тощо. Вивченню цього питання приділили увагу такі науковці як Косторной С.В., Демченко І.В., Матвейчук Л.О., Брадул О.М., Адамовська В.С., Шепелюк В.А., Проскура К.П., Пряміцин К.Ю., Тофан І.М., Чернелевський Л.М., Кіт Л., Маліка І., Філіпенко А., Рудик Н.В., Джусов О., Апальков С., Голобородько О. тощо.

Наприклад, Косторной С.В. та Демченко І.В. у своїй роботі визначають ЕК як важливий засіб взаємодії платників податків з контролюючими органами. До того ж, автори в результаті здійсненого дослідження акцентують, що найширше використовуються можливості ЕК в контексті доступу до даних державних реєстрів, подання податкових декларацій в електронній формі, контролю за станом розрахунків щодо окремих податків, використання системи електронного адміністрування податку на додану вартість (Kostornoi & Demchenko, 2021).

Косторной С.В. та Демченко І.В. досліджуючи ЕК підсумували, що в контексті функціонування останнього потребують уваги питання інформаційної безпеки, технічної надійності, розширення функціональності (Kostornoi & Demchenko, 2021). Рудик Н.В., досліджуючи питання превентивних заходів запобігання податковому боргу у сфері малого та середнього бізнесу, розглядає ЕК як ключове програмне забезпечення для здійснення суб'єктами господарювання самостійного податкового контролю (Rudyk, 2020).

Окреслені доробки науковців у черговий раз вказують на різноманітність питань цифровізації в оподаткуванні в цілому та Електронного кабінету – зокрема.

У зв'язку із вказаним ЕК – це електронний сервіс для платників податків, наукове дослідження якого важливе в контексті його подальшого якісного та ефективного застосування. На наше переконання, з огляду на актуальність пропонованої тематики доцільно детально дослідити це питання, а отже, існує необхідність випуску циклу наукових статей. Мета цієї роботи – дослідження функціональних можливостей Електронного кабінету станом на кінець 2024 року крізь призму правових норм, якими врегульовано його функціонування. Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: 1) аналіз положень ПК України та інших нормативно-правових актів (у тому числі підзаконних), якими урегульовано функціонування Електронного кабінету; 2) окреслення недоліків такого електронного сервісу.

МЕТОДОЛОГІЯ

З метою досягнення мети цієї роботи необхідно застосувати такі методи наукового пізнання як формально-юридичний та логіко-юридичний методи. Указані методи є спеціальними для

дослідження правових норм. Опис та порівняння чинних норм та результатів правозастосування – убаचाється як результат застосування таких емпіричних методів наукового пізнання як описання та порівняння. Планується, що застосування окреслених методів повинно призвести до виконання визначених завдань і досягнення поставленої мети цієї роботи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Законом України Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні № 1797-VIII від 21.12.2016 р. доповнено ПК України статтею 42⁻¹ «Електронний кабінет» (Про внесення змін до Податкового кодексу, 2021). Іншими словами, саме цими нормативними положеннями створено правове підґрунтя для впровадження до застосування платниками і контролюючими органами ЕК. Згідно із положеннями Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету» № 637 від 14.07.2017 р. ЕК визначається як інформаційно-комунікаційної система (Про затвердження Порядку функціонування, 2024).

Показово, що ПК України у ст. 42⁻¹ містить принципи створення та функціонування ЕК, до кола яких віднесено принципи:

1) прозорості – обов'язкового оприлюднення методології реалізації положень ПК України в роботі ЕК;

2) контрольованості – забезпечення можливості незалежної перевірки коректності роботи ЕК через тестового платника (платників) на емуляторі, створеному на веб-сайті методолога електронного кабінету на предмет відсутності помилок у програмному забезпеченні, унеможливлення несанкціонованого втручання у роботу програмного забезпечення ЕК, що означає порушення цілісності та автентичності вихідного програмного коду;

3) інтеграції із системами, що використовуються платниками податків, – відкритого, вільного доступу розміщення API програмного інтерфейсу для електронного обміну даними (EDI – Electronic data interchange);

4) своєчасності усунення технічних та/або методологічних помилок – забезпечення оприлюднення на офіційному веб-сайті методолога ЕК реєстру технічних та/або методологічних помилок, виявлених платниками податків, технічним адміністратором та/або методологом електронного кабінету, із визначенням рівня критичності таких помилок та встановленням строків для їх усунення, інформування всіх користувачів електронного кабінету про факт виявлення технічної та/або методологічної помилки, а також про факт її усунення та відновлення роботи електронного кабінету в повному обсязі;

5) автоматизованості – максимальної автоматизації процесів створення, прийняття, реєстрації, оброблення, зберігання документів, оброблення та відображення даних (показників) документів та інших облікових даних платника податків;

6) повноти функціоналу – наявності такого інтерфейсу електронного сервісу, який забезпечує можливість реалізації прав та обов'язків платника податків, отримання документів, передбачених законодавством, та інформації, що стосується такого платника податків, онлайн (через Інтернет у режимі реального часу) або через програмний інтерфейс (API), іншими засобами інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем;

7) спрощення процедури взаємодії платників податків та контролюючого органу та прискорення електронного документообігу між ними;

8) здійснення автоматизованого внесення до журналу всіх дій (подій), що відбуваються в електронному кабінеті, включаючи, зокрема, фіксацію дати і часу відправлення, отримання документів через електронний кабінет та будь-якої зміни даних, доступних в електронному кабінеті, за допомогою кваліфікованої електронної позначки часу. Інформація про дату і час надсилання та отримання документів, іншої кореспонденції з ідентифікацією відправника та отримувача зберігається безстроково і може бути отримана через електронний кабінет у вигляді електронного документа, в тому числі у вигляді квитанції у текстовому форматі;

9) заборони втручання, створення обмежень у функціонуванні та/або можливостей у використанні платниками податків ЕК, що передбачені ПК України;

10) пріоритетності документів, що надходять від державних, у тому числі контролюючих, органів, початок роботи в ЕК з автоматичного відкриття повідомлень, що надходять від державних органів, та/або блокування можливості надіслання документів платником податків до отримання таким платником податків документів, що надійшли до його ЕК від державних органів (Податковий кодекс України, 2024).

Відповідно до п. 42¹.2 ст. 42¹ ПК України ЕК покликаний для забезпечення реалізації платниками податків їх прав та обов'язків, які встановлені у ПК України та в інших законах, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, а також в нормативно-правових актах, прийнятих на підставі та на виконання ПК України та вказаних законів (Податковий кодекс України, 2024).

Реалізація прав та обов'язків платниками податків за допомогою можливостей ЕК здійснюється шляхом:

а) перегляду інформації про платника податків, що збирається, використовується та формується контролюючими органами у зв'язку з обліком платників податків та адмініструванням податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску, здійсненням податкового контролю, у тому числі дані оперативного обліку податків, зборів, єдиного внеску (у тому числі дані інтегрованих карток платників податків), дані системи електронного адміністрування податку на додану вартість, дані системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового;

б) одержання вказаної у пункті «а» інформації у вигляді документа, який формується автоматизовано шляхом вивантаження відповідної інформації з електронного кабінету з накладенням кваліфікованого електронного підпису посадової особи контролюючого органу відповідно до вимог Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»;

с) подання платником податків повідомлення про використання та про відмову від використання єдиного рахунку;

д) визначення напряму використання суми помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань і пені відповідно до статті 35¹ ПК України;

е) перегляду інформації по єдиному рахунку, у тому числі з Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків;

ф) проведення звірки розрахунків платників податків з державним та місцевими бюджетами, а також одержання документа, що підтверджує стан розрахунків, який формується способом вказаним у пункті «б»;

г) управління сумами помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені відповідно до положень ПК України, в тому числі шляхом подачі заяви про повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та/або пені;

h) автоматизованого визначення обов'язкових для заповнення та подання форм податкової звітності та рахунків для сплати податків і зборів конкретного платника податків;

і) заповнення, перевірки та подання податкових декларацій, звітності до контролюючого органу та інші (Податковий кодекс України, 2024).

j) для функціонування такого елемента цифровізації оподаткування діє методолог ЕК. Діяльність останнього спрямована на забезпечення якісної роботи ЕК, зокрема шляхом визначення методологічних та методичних основ створення та функціонування ЕК; підготовки та затвердження технічного завдання на розроблення, оновлення, модифікації, усунення помилок програмного забезпечення ЕК; затвердження та перевірки алгоритмів роботи програмного забезпечення на відповідність вимогам законодавства; забезпечення цілісності та автентичності вихідного програмного коду ЕК; збереження даних, що містяться в ЕК, контролю за збереженням таких даних тощо (Податковий кодекс України, 2024)

Момент набуття платником податків статусу користувача електронного кабінету

У пункту 42¹.5 статті 42¹ ПК України визначено такий аспект – фактом проходження в ЕК електронної ідентифікації онлайн з використанням кваліфікованого електронного підпису або

удосконаленого електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису або тих сервісів ідентифікації, використання яких дозволяється методологом електронного кабінету.

Факт здобуття статусу користувача ЕК надає платнику податків право подавати звітність в електронній формі і вести листування засобами електронного зв'язку в електронній формі (Податковий кодекс України, 2024).

ЕК є для платника податків одним із способів взаємодії з контролюючим органом. Порядок комунікації платника податків з контролюючим органом врегульовано положеннями статті 42 ПК України – «Листування платників податків та контролюючих органів» (Податковий кодекс України, 2024).

За загальним правилом, визначеним у пункті 42.2 статті 42 ПК України, документи від контролюючого органу для платника податків вважаються належно врученими у такі способи:

1) надіслані за адресою (місцезнаходженням, податковою адресою) платника податків рекомендованим листом з повідомленням про вручення – поштовий;

2) особисто вручені платнику податків (його представнику) – особистий (Податковий кодекс України, 2024).

При цьому, важливо звернути увагу на такі положення ст. 42 ПК України. По-перше, податкові повідомлення-рішення, податкові вимоги або інші документи з питань адміністрування податків, зборів, платежів, податкового контролю, у тому числі з питань проведення перевірок, звірок, адресовані контролюючим органом платнику податків, *повинні* бути складені у письмовій формі, відповідним чином підписані та у випадках, передбачених законодавством, завірені печаткою такого контролюючого органу і *відображатися в електронному кабінеті* (пункт 42.1 статті 42 ПК України);

По-друге, особи, які є фінансовими агентами та електронні резиденти, *зобов'язані* листуватися із контролюючими органами засобами електронного зв'язку в електронній формі тобто за допомогою можливостей електронного кабінету (абзац 1 пункту 42.4 статті 42 ПК України);

По-третє, платники податків, які (1) подають звітність в електронній формі та/або (2) пройшли електронну ідентифікацію онлайн в електронному кабінеті, *можуть* здійснювати листування з контролюючими органами засобами електронного зв'язку в електронній формі тобто за допомогою можливостей електронного кабінету (абзац 1 пункту 42.4 статті 42 ПК України);

По-четверте, певні платники податків, *шляхом подання заяви про бажання отримувати документи через електронний кабінет визначають такий спосіб листування як належний* та, відповідно, листування контролюючого органу із такими платниками податків здійснюється засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» шляхом надіслання документа в електронний кабінет з одночасним надісланням платнику податків на його електронну адресу (адреси) інформації про вид документа, дату та час його надіслання в електронний кабінет (абзац 2 пункту 42.4 статті 42 ПК України);

По-п'яте, для платника податків, для якого не є обов'язковим електронний спосіб листування із контролюючим органом та який не подавав заяву про бажання отримувати документи через електронний кабінет, належними способами листування із контролюючим органом є (1) поштовий або (2) особистий (пункт 42.5 статті 42 ПК України).

Системний аналіз наведених норм дозволяє зробити наступні висновки. Так, належними способами листування ПК України визначено: поштовий; особистий; електронний. При цьому, останній із яких вважається належним виключно у випадках, прямо передбачених нормами ПК України, або вважається таким за заявницьким принципом.

Питання, однозначність відповіді на яке є важливим для правозастосування, виникає зі змісту п. 42.1 ст. 42 ПК України. Йдеться про відображення в ЕК податкових повідомлень-рішення, податкових вимог тощо. Справа у тому, що у ПК України чітко не визначено: чи є таке

відображення обов'язковим незалежно від фактичного способу листування для конкретного платника податків, або такої обов'язковості воно набуває у виключних випадках, передбачених ПК України. Іншими словами, чи є обов'язковим електронне листування, чи така обов'язковість пов'язується із вибором платника саме такого листування за заявницьким принципом.

Так, п. 42¹.5 ст. 42¹ ПК України передбачено, що платник податків, окрім електронного резидента, проходячи ідентифікацію в електронному кабінеті, *має право самостійно визначати спосіб взаємодії з контролюючим органом, а саме в загальному порядку чи в електронній формі*, про що робить відповідну позначку в електронному кабінеті з одночасним обов'язковим зазначенням своєї електронної адреси (адрес) (Податковий кодекс України, 2024). На наш погляд, указана норма вказує, що електронний спосіб комунікації може бути обраний не тільки шляхом подачі заяви про бажання отримувати документи через електронний кабінет, а й шляхом проходження ідентифікації в електронному кабінеті та проставленням відповідної позначки в електронному кабінеті. Убачається, що така можливість вибору реалізується за першої ідентифікації платником податків в електронному кабінеті.

Щодо роботи Електронного кабінету:

– працює постійно, а саме 24 години на дату кожного календарного дня, окрім часу, необхідного для технічного обслуговування електронного кабінету (п. 42¹.6 ст. 42¹ ПК України);

– технічне обслуговування електронного кабінету заборонено проводити у день граничного строку подання податкових декларацій, а також з 08.00 до 20.00 будь-якого іншого календарного дня (п. 42¹.6 ст. 42¹ ПК України);

– листування через ЕК здійснюється засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» шляхом надіслання документа в електронний кабінет з одночасним надісланням платнику податків на його електронну адресу (адреси) інформації про вид документа, дату та час його надіслання в електронний кабінет (абзац 1 пункту 42.4 ст. 42 ПК України);

– документ, надісланий в ЕК, вважається врученим платнику податків якщо він сформований з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» та є доступним в електронному кабінеті (абз. 3 п. 42.4 ст. 42 ПК України);

– дата вручення документів в ЕК є дата, зазначена у квитанції про доставку у текстовому форматі, що відправляється з електронного кабінету автоматично та свідчить про дату та час доставки документа платнику податків (абз. 4 п. 42.4 ст. 42 ПК України);

– доставка документа в ЕК після 18 години переносить дату вручення на наступний день, а доставка у вихідний / святковий день переносить дату вручення на перший робочий день, що настає за вихідним або святковим днем (абз. 4 п. 42.4 ст. 42 ПК України);

– неотримання контролюючим органом квитанції про доставку документа в ЕК протягом двох робочих днів з дня його надіслання зобов'язує такий орган відправити документ поштою або вручити особисто платнику податків (абз. 5 п. 42.4 ст. 42 ПК України);

– у разі самостійного обрання платником податків електронної комунікації, то відмовитися від такої комунікації платник податків має право один раз протягом року (абз. 7 п. 42.4 ст. 42 ПК України);

– платники податків наділені правом повідомляти методолога ЕК та технічного адміністратора про виявлені помилки (технічної та / або методологічної) у роботі ЕК (пункти 42¹.7, 42¹.8, 42¹.9 стаття 42¹ ПК України);

– перевірка вказаної помилки в роботі ЕК повинна бути проведена протягом 72 годин після надходження такого повідомлення (за виключенням вихідних / святкових днів), та платник податків має бути повідомлений про результати перевірки також протягом 72 годин (п. 42¹.8 ст. 42¹ ПК України);

– у разі відсутності реакції на повідомлення про помилку або заперечення її наявності від методолога ЕК та /або технічного адміністратора, платник податків має право звернутися до суду за захистом своїх прав та охоронюваних інтересів (п. 42¹.11 ст. 42¹ ПК України).

Детальний порядок функціонування визначено Наказом Міністерства фінансів України № 637 від 14.07.2017 р., яким затверджено Порядок функціонування Електронного кабінету (Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету, 2024).

Електронний кабінет як інформаційно-комунікаційної система запрограмований на реалізацію за допомогою порталних рішень платників податків та контролюючих органів. Робота у ЕК через такі порталні рішення здійснюється онлайн – через мережу Інтернет у режимі реального часу та не вимагає обов’язкового використання спеціалізованого клієнтського застосування та забезпечена програмним інтерфейсом (API) (Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету, 2024).

За поділом Електронного кабінету на дві частини варто узагальнити таке:

Електронний кабінет (Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету, 2024)					
відкрита (загальнодоступна) частина			приватна (особистий кабінет) частина		
<i>Доступ</i> для усіх користувачів без використання електронних довірчих послуг	<i>Користувачі:</i> фізичні та юридичні особи, які мають вільний доступ до мережі Інтернет	<i>Інформація,</i> яка відповідно до законодавства є відкритою та підлягає оприлюдненню.	<i>Доступ</i> до надається користувачам після проходження електронної ідентифікації за допомогою інтегрованої системи електронної ідентифікації	<i>Користувачі:</i> (1) платники податків, які здійснили вхід після проходження електронної ідентифікації (2) уповноважені посадові особи державних органів	<i>Інформація,</i> яка забезпечує надання платнику податків відповідних послуг; та подані платником податків документи, звернення, заяви, листи

Цифрова грамотність платників податків у роботі з Електронним кабінетом

– практична допомога платникам податків під час роботи із Електронним кабінетом. Наприклад, фахівці Центру обслуговування платників Костопільської ДПІ ГУ ДПС у Рівненській області постійно надають платникам податків практичну допомогу щодо формування та подання звітності через Електронний кабінет. З метою наведеного для громадян створено спеціальне робоче місце (Практична допомога платникам при поданні звітності через Електронний кабінет, б.д.). Така практична допомога є доцільним способом цифрової освіти населення (платників податків).

Станом на кінець 2024 рік перелік податкової інформації, яка за попередньо наданою згодою платника податків у самостійно визначеному ним обсязі може бути надана іншим платникам податків став ширшим відповідно до приписів Наказу Міністерства фінансів України «Про внесення змін у додаток 5 до Порядку функціонування Електронного кабінету» № 110 від 27.02.2023 р. (Про внесення змін у додаток 5 до Порядку функціонування Електронного кабінету, 2023).

На офіційному веб-сайті «Урядовий портал» виокремлено такий перелік:

– інформація про наявність свого контрагента в переліку платників, які відповідають критеріям ризиковості платника податку (дата включення до / виключення з такого переліку, критерій ризиковості);

– податкова адреса;

- інформація про місце обліку;
- відомості про посадових осіб;
- наявність відокремлених підрозділів;
- види економічної діяльності;
- наявність об'єктів оподаткування;
- заборгованість (податковий борг);
- нараховані грошові зобов'язання;
- суми сплачених податків, зборів, платежів;
- наявність ліцензій;
- зупинення реєстрації ПН/РК;
- несвоєчасно зареєстровані ПН/РК;
- перелік товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- звітність з ТЦО;
- фінансовий результат до оподаткування;
- залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів;
- наявність експортних/імпортних операцій (Radware Captcha Page, б. д.).

Право на реалізацію названої новели регламентовано приписами пункту 42^{1.2} статті 42¹ ПК України (Податковий кодекс України, 2024), яку було проаналізовано вище.

ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Станом на 2024 рік Електронний кабінет справді є ключовим елементом цифровізації національної податкової системи з огляду на наведений опис його сервісів та новел у його функціонуванні.

При цьому, є аспекти, які потребують особливої уваги, зокрема такі:

- цифрова освіта населення (платників податків);
- гармонізація норм ПК України між собою в контексті правового регулювання Електронного кабінету.

На наше переконання, це питання потребує окремого наукового дослідження, оскільки наразі податкове законодавство України є дуже динамічним, й певні зміни стосуються ЕК.

ВИСНОВКИ

Електронний кабінет для платників податків є ключовим елементом цифровізації. З огляду на наведений опис його функціонування, цей сервіс є:

- максимально врегульованої нормами права та апробованою інформаційно-комунікаційною системою в податковій системі України;
- ця інформаційно-комунікаційна система містить у собі низку сервісів для платників податків, їх контрагентів та контролюючого органу;
- ця інформаційно-комунікаційна система є яскравим прикладом цифровізації як реформи, що призводить до спрощення, здешевлення, пришвидшення, автоматизації податкової системи та комунікації платників податків та контролюючих органів;
- користування такої передбачає можливість здійснення «роботи над помилками» – шляхом адміністративного виправлення помилок в його функціонуванні як інформаційно-комунікаційної системи, у тому числі судового оскарження невиправлення помилки.

До недоліків функціонування Електронного кабінету варто віднести неоднозначність приписів пункту 42.1 статті 42 ПК України в контексті обов'язковості / необов'язковості відображення в Електронному кабінеті адресованих платнику податків документів від контролюючого органу.

REFERENCES

- Bradul, A., Adamovska, V., & Shepeliuk, V. (2020). Prospects for implementing the taxpayer's e-cabine. *Scientific notes of the University»KROK», 3(59)*, 46–51. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-59-46-51>
- Diia Online Guide (n.d.). *Administration and payment of taxes*. Retrieved from <https://guide.diia.gov.ua/event/administruvannia-ta-splata-podatkov>
- Kostornoi, S., & Demchenko, I. (2021). Electronic cabinet of the taxpayer. *Scientific papers Of Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (Economic Sciences)*, 43, 53–58. <https://doi.org/10.31388/2519-884x-2021-43-53-58>
- Ministry of Finance of Ukraine. (2017, July 14). *On approval of the Procedure for the functioning of the Electronic Cabinet, Order No. 637*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0942-17#Text>
- Ministry of Finance of Ukraine. (2022, August 26). *On amendments to the Procedure for the functioning of the Electronic Cabinet, Order No. 261*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-22#Text>
- Ministry of Finance of Ukraine. (2023, February 27). *On amendments to Annex 5 to the Procedure for the functioning of the Electronic Cabinet, Order No. 110*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0415-23#Text>
- Rudyk, N. V. (2020). Measures to Prevent Tax Debt among Small and Medium-Sized Businesses. *The problems of economy*, 4(46), 342–350. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-342-350>
- State Tax Service of Ukraine. (2023, April 14). *STS: In the Electronic Cabinet, the taxpayer can consent to the receipt of information about themselves by a counterparty*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/dps-v-elektronnomu-kabineti-platnyk-podatkov-mozhe-nadaty-zghodu-na-otrymannia-informatsii-pro-sebe-kontrahentom>
- Territorial Bodies of the State Tax Service in Rivne Region. (2024, February 12). *Practical assistance to taxpayers in submitting reports through the Electronic Cabinet*. Retrieved from <https://rv.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-754728.html>
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2010, December 2). *Tax Code of Ukraine, Law of Ukraine, No. 2755-VI*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2016, December 21). *On amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the improvement of the investment climate in Ukraine, Law of Ukraine No. 1797-VIII*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1797-19#Text>

SOME ASPECTS OF THE FUNCTIONING OF THE TAXPAYER'S ELECTRONIC OFFICE IN THE CONTEXT OF TAXATION DIGITALIZATION

Abstract. The article analyzes the legal regulation of the functioning of the Electronic Taxpayer's Account in the context of digitalization of the tax system of Ukraine. This analysis is carried out by considering (1) the provisions of tax legislation that regulate the functioning of such an information and communication system and (2) the shortcomings of legal regulation of the electronic service under study. In the course of the study, the author uses such methods of scientific cognition as description, comparison, as well as formal legal and logical legal methods.

The article analyzes the functioning of the Electronic Cabinet (EC) as an information and communication system which plays a key role in the digitalization of the tax system of Ukraine. The author emphasizes the importance of the E-Cabinet for fulfillment of tax obligations by taxpayers, ensuring their rights and real-time communication with the State Tax Service. It is stated that despite the wide functionality of the EA, its use remains insufficient, which is explained by a number of reasons, including distrust of electronic communication, low digital literacy of the population and the presence of shortcomings in the service. The article reviews the literature on the selected issue. It summarizes the significant attention of scholars to the issues of electronic communication, in particular, in the context of electronic tax administration, electronic reporting, and modernization of the tax system. The author presents the research results by well-known scholars who emphasize the importance of information security, technical reliability and expansion of the functionality of the electronic control system.

The results of the study show that the EC, regulated by Art. 42-1 of the TC of Ukraine and relevant regulations, is a comprehensive system that operates on the principles of transparency, automation, integration and completeness of functionality, etc.

It is noted that the Tax Code of Ukraine provides for three ways of communication between taxpayers and controlling authorities: postal, personal and electronic. However, the absence of clear provisions on the mandatory reflection of tax documents in electronic form creates regulatory uncertainty. The author emphasizes the need for a separate study of current legislative initiatives on the functioning of the EC.

Emphasis is placed on the analysis of the technical aspects of the QS, including issues of maintenance, response to errors in the service, and interaction with users. It is noted that the development of digital literacy of taxpayers and harmonization of legal regulation of the electronic control system are key areas for improving the service.

Keywords: electronic cabinet, digitalization, tax system, information and communication systems, taxpayer, correspondence, tax administration, regulatory authorities.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІНЕТУ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація. У роботі піддано аналізу правове регулювання функціонування Електронного кабінету платника податків в контексті цифровізації податкової системи України. Такий аналіз проведено шляхом розгляду: (1) норм податкового законодавства, якими врегульовано функціонування такої інформаційно-комунікаційної системи; (2) визначення недоліків правового регулювання досліджуваного електронного сервісу.

Піддано аналізу функціонування Електронного кабінету (ЕК) як інформаційно-комунікаційної системи, що відіграє ключову роль у цифровізації податкової системи України. Підкреслено значення ЕК для виконання податкових обов'язків платниками податків, забезпечення їх прав і комунікації з Державною податковою службою в режимі реального часу. Констатовано, що незважаючи на широкі функціональні можливості ЕК, його використання залишається недостатнім, що пояснюється низкою причин, серед яких недовіра до електронної комунікації, низька цифрова грамотність населення та наявність недоліків у роботі сервісу.

Результати дослідження засвідчують, що ЕК, регламентований ст. 42-1 ПК України та відповідними нормативно-правовими актами, є комплексною системою, яка функціонує за принципами прозорості, автоматизації, інтеграції та повноти функціоналу та ін. Зазначено, що ПК України передбачає три способи комунікації платників податків із контролюючими органами: поштовий, особистий та електронний. Однак відсутність чітких положень щодо обов'язковості відображення податкових документів в ЕК створює нормативну невизначеність. Підкреслено необхідність окремого дослідження сучасних законодавчих ініціатив щодо функціонування ЕК.

Зроблено наголос на аналізі технічних аспектів роботи ЕК, включаючи питання технічного обслуговування, реагування на помилки в роботі сервісу та взаємодії з користувачами. Зазначено, що розвиток цифрової грамотності платників податків та гармонізація правового регулювання ЕК є ключовими напрямками вдосконалення сервісу.

Ключові слова: електронний кабінет, інформаційно-комунікаційні системи, листування, податкова система, платник податків, податкове адміністрування, контролюючі органи, цифровізація.

Посилання на статтю: Латковський П. (2024). Деякі аспекти функціонування електронного кабінету платника податків в контексті цифровізації оподаткування. *Право та інноваційне суспільство*, 2 (23), 79-88. doi: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2\(23\)-7](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2(23)-7).